

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Військово-юридичний інститут
Кафедра загальновійськових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20__ р.

ЛЕКЦІЯ № 8
з навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ТАКТИКА»

Модуль 3. «Механізований взвод в основних видах бойою (дій)»

Змістовий модуль 3.1. «Взвод в основних видах бою»

Заняття 3.1.1. «Механізований взвод в обороні»

Харків

Тема «Механізований взвод в обороні»

Навчальний потік: 4 курс інститута

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальна і виховна мета:

Вивчити:

- роль і місце взводу в обороні;
- умови переходу взводу до оборони;
- дії взводу щодо організації оборони в різних умовах бойової обстановки;
- дії взводу на різних етапах оборонного бою;
- порядок роботи командира взводу щодо організації оборони в різних умовах.

Виховувати:

- почуття глибокої відповідальності за особисту підготовку щодо управління взводом в загальновійськовому бою;
- інтерес до вивчення дисципліни, тактичний і військово-технічний кругозір.

Час: 90 хвилин.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст заняття, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступ	5
II	Основна частина:	80
	1. Бойове застосування механізованого взводу в обороні.	50
	2. Робота командира взводу з організації оборони.	30
III	Заклучна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

- мультимедійний проектор Inphocus;
- слайди за темою лекції, підготовані за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 228 с.
2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України Частина II. Батальйон, рота. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 320 с.
3. Тактика механізованих підрозділів (механізований взвод): Навчальний посібник / Похнатюк С.В., Андрієнко А.М., Слободянюк Р.В., Вірко Є.В., Шишков В.А., Годій М.В., Антонов Г.А. – Львів: НАСВ, 2016. – 472 с.
4. Тактика: підручник / В. В. Вішняков, Г. А. Дробаха, А. А. Каленський, Є. Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 735 с.
5. Альбом схем. Тактичні дії механізованих підрозділів. – К.: НАСВ, 2018. – 70 с.
6. Тактика загальновійськових підрозділів. Навчальний посібник. — Київ: НАОУ, 1998, с. 27...49.

7. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах. Методичний посібник. К., ГУ БП СВ, 2002.
8. Аналіз Генерального штабу ЗСУ щодо бойових дій на Дебальцевському плацдармі з 27 січня до 18 лютого 2015 року. Режим доступу: www.mil.gov.ua/.../analiz-generalnogo-shtabu-zsu-shhodo-b...
9. Війна на Донбасі. 2014 – 2016 рр. [Текст] : зб. наук. праць за матеріалами II Всеукр. наук. військ.- істор. конф., 20 квітня 2017 р. / Нац. військово-історичний муз. України. – К., 2017. – 290 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДЕННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стисло характеристику навчальної літератури, яка рекомендується.

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця.

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

При викладанні *першого питання* особливу увагу звернути на розкритті умов переходу взводу до оборони та відмінності дій взводу при організації оборони в різних умовах. Необхідно добитися чіткого розуміння курсантами способів відбиття атаки противника на різних етапах наближення противника до опорного пункту взводу, а також при вклиненні противника в оборону взводу, його сусідів і в проміжки між опорними пунктами, при намаганні його обійти й оточити опорний пункт взводу, на організації вогневого ураження противника та питаннях організації взаємодії, бойового забезпечення, управління і зв'язку. Для пов'язання теоретичного матеріалу з практикою застосування загальновійськових підрозділів в якості прикладу **ведення оборонних боїв в ході АТО на сході України** доцільно привести оборону Дебальцевського плацдарму в січні – лютому 2015 року.

При викладанні *другого питання* основну увагу звернути на розкриття послідовності та обсягу роботи командира взводу з організації оборони і в ході оборонного бою. При викладанні питання потрібно звернути увагу на схожість організації роботи командира взводу і командира відділення, з якою курсанти уже ознайомлені.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання курсантів.

ВСТУП

У 7-му семестрі ви вивчали основи загальновійськового бою, дії солдата і механізованого відділення в бою. У 8-му семестрі ми переходимо до вивчення взводної тематики.

Сьогоднішня лекція присвячена механізованому взводу в обороні (слайд 2).

Оборона виникла разом з війною. Мистецтво її ведення відточувалося протягом століть в запеклому протиборстві з наступом. З фактору нерівності сил і бойових можливостей противників впливало, що одна із сторін в той чи інший період війни, операції, бою виявлялася вимушеною поступатися своєю ініціативою і переходити до оборонного способу, відбивати удар переважаючих сил противника, спираючись на перевагу позиційних дій, вимотувати і знекровлювати його сили, не допускаючи розгрому своїх військ, вигравати час, економити сили і засоби.

Історія зберегла нам немало прикладів, коли за рахунок майстерної бойової побудови війська, використання умов місцевості і фортифікаційних споруд, тому який обороняється вдавалося забезпечити собі тактичні переваги.

Складними шляхами удосконалювалася теорія і практика оборони в ході війн і збройних конфліктів. Істотний вплинув на її характер інтенсивний розвиток засобів збройної боротьби та організаційної структури військ. Сучасна оборона все більш еволюціонує в бік підвищення її активності. Її сучасні вид набувають нових рис і особливостей, що відрізняють їх від минулих воєн. Зараз, як ніколи, потрібні нові підходи до створення оборонного угруповання, по-іншому потрібно будувати систему оборонних рубежів, позицій, районів, комплексного вогневого ураження противника, забезпечувати протитанкову, протиповітряну і противодесантну стійкість, домагатися гнучкого маневру вогнем, силами і засобами.

В нинішніх умовах «безхитрісна», типова, схематична оборона не може бути стійкою. При її створенні потрібно проявляти високу майстерність, інакше вона негайно буде розкрита і знищена противником. Ніщо не може завдати такої шкоди обороні, як шаблонні рішення, прихильність до трафаретних стереотипних дій.

1. Бойове застосування механізованого взводу в обороні (слайд 3)

На початку війни оборона буде найважливішим і найбільш розповсюдженим видом бою.

1.1 Мета оборонного бою (слайд 4)

Оборонний бій – вид загальновійськового бою, який ведеться з метою відбиття наступу противника, нанесення йому максимальних втрат, утримання важливих районів (рубежів, об'єктів) місцевості і створення сприятливих умов для переходу в наступ або ведення інших дій.

1.2 Зміст оборонного бою (слайд 4)

Оборонний бій взводу (відділення, танка) включає послідовне виконання тактичних завдань, основними з яких є:

- нанесення ураження підрозділам противника при їх розгортанні і переході в атаку;
- відбиття атаки противника і утримання зайнятого опорного пункту (позиції);
- знищення противника, який увірвався на передній край і вклинився в оборону.

1.3 Умови переходу підрозділів до оборони

Під умовами переходу взводу до оборони слід розуміти конкретну обстановку, що склалася (положення, стан та характер дій противника та своїх підрозділів, а також сусідів, умови місцевості, засоби ураження, що застосовуються та інше), у якій здійснюється підготовка до оборони.

Підрозділи можуть переходити до оборонного бою (слайд 5):

- навмисно або вимушено;
- в умовах відсутності зіткнення з противником або безпосереднього зіткнення з ним.

Оборонний бій організовується завчасно або в ході бою, протягом тривалого часу або у стислі терміни.

При переході до оборони *в умовах відсутності зіткнення з противником* взвод може переходити до оборони з метою:

- прикриття державного кордону у загрозливий період;
- при переході до оборони під прикриттям підрозділів, які обороняються у смузі забезпечення;
- забезпечення висування, розгортання та переходу у наступ головних сил;
- на напрямках, де наступ не передбачається;
- під час наступу при діях у другому ешелоні або резерві;
- під час оборони морського узбережжя, де очікується висадка морського десанту.

При переході до оборони в умовах відсутності зіткнення з противником, особливо завчасно, створюються більш сприятливі умови для організації оборони та її інженерного обладнання.

Безпосереднє зіткнення з противником – положення підрозділів сухопутних військ, при яком вони у змозі здійснювати візуальне спостереження за противником і вести з ним бій основними штатними вогневими засобами. Взаємне віддалення підрозділів, протидіючих сторін визначається дальністю ведення вогню прямою наводкою з танків і протитанкових засобів і становить до 3 – 4 км.

В умовах безпосереднього зіткнення з противником взвод може переходити до оборони з метою:

- відбиття контратаки переважаючих сил противника під час наступу;
- в результаті невдалого зустрічного бою з переважаючими силами противника;
- для закріплення та утримання захоплених рубежів;
- для прикриття флангів на загрозливому напрямку.

Складність переходу до оборони в умовах безпосереднього зіткнення з противником полягає в тому, що відділення вимушене оборонятися не підготовлений в інженерному відношенні рубіж у короткі терміни під сильним вогневим впливом, а іноді і під час відбиття контратак танків та піхоти противника.

1.4 Місце взводу в бойовому порядку роти і батальйону в обороні

Тактика дій механізованого взводу в оборонному бою визначається тим, яку роль виконує та яке місце він займає в бойовому порядку роти (батальйону).

Механізований взвод діє, як правило, у складі роти. *Місце взводу в обороні роти (батальйону)* – це його положення в бойовому порядку.

В обороні механізований (танковий) взвод може (слайд 6):

- вести оборонний бій у першому або другому ешелоні роти;
- складати загальновійськовий резерв батальйону;
- призначатися в бойову охорону, вогневу засідку;
- частиною сил, або в повному складі входити до бронегрупи батальйону (роти) (слайд 7, рис. 1.1).

Крім цього, при виході з бою (з оточення) і відході він може призначатися до складу підрозділів прикриття, а танковий взвод (механізований взвод на БМП) – діяти у заслонах, та в якості тильної похідної застави від ар'єргарду.

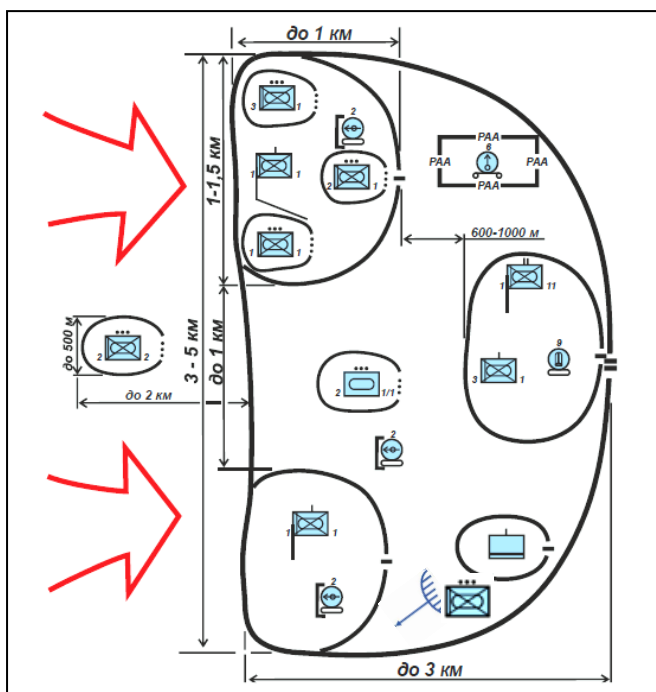

Рис. 1.1. Місце взводу в бойовому порядку роти і батальйону в обороні

1.5 Засоби посилення взводу в обороні

З метою надання більшої самостійності механізованому (танковому) взводу в обороні *можуть додаватися* (слайд 8):

- гранатометне відділення;
- вогнеметне відділення;

- інженерно-саперне відділення;
- засоби ППО;
- до артилерійського (протитанкового, мінометного) взводу;
- до взводу танків (1-2 танки).

Танковому взводу, крім цього, може додаватися механізоване відділення.

Кількість засобів посилення зумовлюється характером завдань, які виконуються взводом, і умовами обстановки.

1.6 Бойове завдання взводу в обороні

Бойове завдання – це завдання, яке поставив старший командир підрозділу для досягнення мети бою до визначеного (встановленого) терміну.

Зміст бойового завдання залежить від ролі і місця взводу в бойовому порядку роти (батальйону), складу сил та засобів, боєздатності та бойових можливостей свого підрозділу та підрозділів противника, умов місцевості та інших факторів.

Взводу, який відіграє головну роль, звичайно виділяється більше засобів посилення, призначається порівняно менший по фронту опорний пункт і в його інтересах найбільш детально організується взаємодія.

Під час бою, в залежності від дій противника, роль взводу може змінюватися.

1.6.1 Бойове завдання взводу першого ешелону роти (слайд 9)

Взвод першого ешелону роти призначається для нанесення ураження противнику вогнем штатних і доданих засобів самостійно й у взаємодії із сусідами при переході його підрозділів в атаку, відбиття атаки і утримання зайнятого опорного пункту.

1.6.2 Бойове завдання взводу другого ешелону роти (слайд 9)

Взвод другого ешелону роти призначається для підтримки вогнем взводів першого ешелону зі свого опорного пункту або вогневого рубежу; нанесення втрат противнику і утримання опорного пункту; створення умов для знищення противника, що прорвався в опорний пункт роти.

1.6.3 Бойове завдання взводу, який складає загальновійськовий резерв батальйону (слайд 9)

Взвод, який складає загальновійськовий резерв батальйону, призначається для посилення (заміни) підрозділів першого ешелону у випадку втрати ними боєздатності, боротьби з повітряними і аеромобільними десантами, що висадилися, диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ) противника і незаконних збройних формувань (НЗФ) у глибині району оборони батальйону, а також виконання інших завдань, що раптово виникають.

1.6.4 Бойове завдання взводу, призначеного в бойову охорону (слайд 10)

Взвод, який діє в бойовій охороні, призначається для знищення розвідувальних органів противника, відбиття його передових підрозділів і

підрозділів, які проводять розвідку боєм, введення його в оману відносно накреслення переднього краю і побудови оборони.

1.6.5 Бойове завдання взводу, призначеного у вогневу засідку (слайд 10)

Взвод, який діє у вогневій засідці, призначається для завдання противнику максимального ураження несподіваним вогнем прямою наводкою, кинджальним вогнем і застосуванням мінно-вибухових загороджень.

1.6.6 Бойове завдання бронегрупи (слайд 10)

Бронегрупа – це зведене формування, яке створюється за рішенням командира роти (батальйону) з декількох танків, БМП (БТР) (як правило без десанту), із взводів (рот) другого ешелону.

Взвод, який входить до бронегрупи, призначається для закриття проломів, які утворилися в результаті вогневих ударів противника, нанесення йому ураження з вогневих рубежів і вирішення інших завдань, що потребують стрімких маневрених дій і ефективного вогневого ураження противника.

Командиром бронегрупи призначається: у батальйоні – один з командирів взводів роти другого ешелону, у роті – один із заступників командирів взводів.

1.6.7 Бойове завдання взводу, призначеного для прикриття дій батальйону (роти, об'єднаної військової групи) під час відходу (виходу з оточення) (слайд 10)

Взвод, який діє у складі підрозділу прикриття (заслоні) призначається для прикриття основних сил батальйону (роти) при виході з бою, а також прикриття флангів коридору виходу під час прориву батальйону (роти) з оточення.

Для виконання поставлених завдань механізованому (танковому) взводу вказується (слайд 11):

- опорний пункт (позиція);*
- смуга вогню і додатковий сектор обстрілу;*
- одна-дві ділянки зосередженого вогню.*

Взводу, який складає загальновійськовий резерв батальйону (бронегрупу), крім того – місце зосередження (пункт збору), вогневі рубежі і маршрути висування до них.

1.7 Побудова оборонного бою взводу

Побудова оборонного бою взводу – штатні та додані сили і засоби взводу, що розгортаються при підготовці та в ході ведення оборонного бою з метою виконання бойового завдання.

Вона повинна забезпечити наростаючу протидію противнику, відбиття його атаки і утримання опорного пункту.

Побудова оборонного бою механізованого (танкового) взводу включає (слайд 12, рис. 1.2):

- бойовий порядок;*
- опорний пункт;*
- систему вогню.*

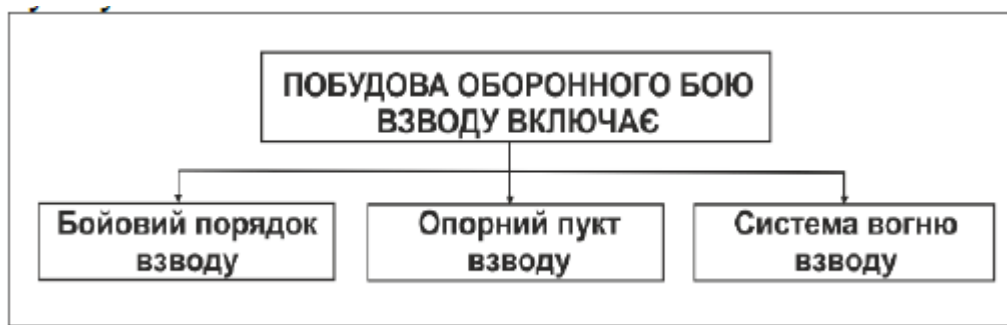

Рис. 1.2. Побудова оборонного бою механізованого взводу

1.7.1 Бойовий порядок механізованого взводу

Доцільно нагадати, що *бойовий порядок* – це шикунання підрозділів для ведення бою.

Він будується у відповідності до рішення командира на оборонний бій і в кожному конкретному випадку залежить від отриманого завдання, дій противника і характеру місцевості, складу взводу та інших факторів.

Бойовий порядок механізованого взводу (слайд 13) залежно від поставленого завдання та умов місцевості *будується в одну або дві лінії* і, як правило, складається (слайд 14, рис. 1.3):

- з бойових порядків механізованих відділень;
- групи управління і вогневої підтримки;
- засобів посилення, які залишаються в безпосередньому підпорядкуванні командира взводу;
- у деяких випадках – групи бойових машин (Гр.БМ).

Бойовий порядок в одну лінію (слайд 15) – коли всі три відділення розташовані в одній траншеї в одну лінію з інтервалом до 50 м між ними. Такий бойовий порядок застосовується при обороні взводу на важкодоступній для дій противника місцевості, при обороні взводу в другому ешелоні роти, при нестачі сил і засобів, а також при обороні взводу на другорядному напрямку.

Бойовий порядок в дві лінії (слайд 15) – це коли позиція одного із відділень взводу, з метою посилення стійкості оборони може обладнуватися в глибині опорного пункту (на другій лінії), в 100-200 м за траншеєю.

Рис. 1.3. Побудова бойового порядку механізованого взводу

Такий бойовий порядок застосовується при обороні взводу на напрямку зосередження основних зусиль роти, на місцевості доступній для дій танків та інших броньованих машин противника.

В залежності від умов обстановки бойовий порядок механізованого (танкового) взводу може будуватися кутом вперед (назад), уступом праворуч (ліворуч). Наприклад, при загрозі атаки з флангу бойовий порядок доцільно будувати уступом праворуч (ліворуч).

1.7.1.1 Призначення елементів бойового порядку механізованого взводу

Механізовані відділення (слайд 16) призначаються для нанесення ураження противнику перед переднім краєм оборони вогнем усіх засобів, стійкого утримання бойової позиції і відбиття атаки.

Група управління і вогневої підтримки призначається (слайд 17) для управління підрозділами і вогнем у ході бою, підтримки вогнем механізованих відділень, завдання ураження живій силі і броньованим машинам противника, а також для вирішення вогневих завдань, які раптово виникають.

До її складу можуть включатися вогневі засоби, які залишаються в безпосередньому підпорядкуванні командира взводу, а також додані підрозділи (вогневі засоби) (Слайд 18, рис. 1.6).

Група бойових машин (слайд 19) призначається для підвищення стійкості і активності оборони, підтримки бою механізованих відділень із задалегідь обраних вогневих рубежів. Їй призначається місце розташування (збору), кілька вогневих рубежів і маршрути виходу до них.

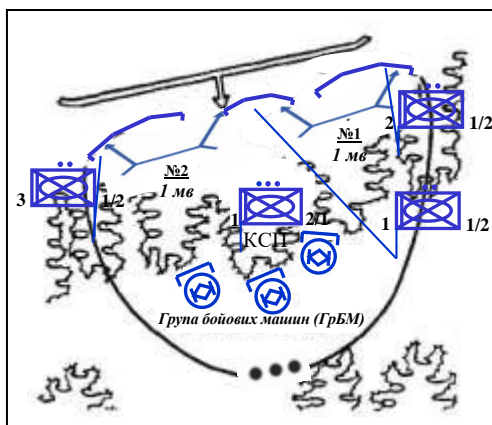

Рис. 1.4. Бойовий порядок механізованого взводу із створенням групи бойових машин (варіант)

Група бойових машин (рис. 1.4) розташовується (збирається) у визначеному місці, за командою командира взводу виходить на призначений рубіж (позицію), наносить ураження противнику, повертається у вихідне положення і знаходиться у постійній готовності до дій із запланованих (вигідних) рубежів. Виконанням завдань групою бойових машин керує заступник командир взводу (головний

сержант взводу).

Для введення противника в оману відносно розташування і кількості вогневих засобів у механізованому (танковому) взводі може призначатись *кочуюча бойова машина піхоти (танк)* (слайд 20, рис.1.5). Із зав'язкою бою вона веде вогонь по противнику і

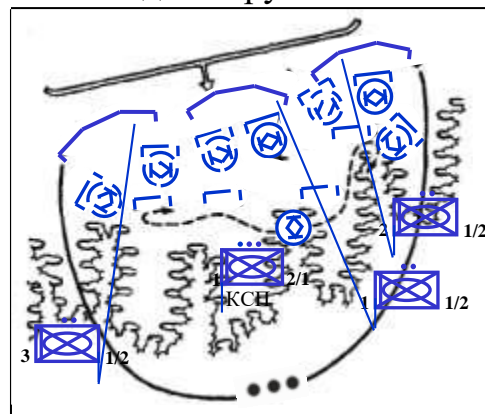

Рис. 1.5. Бойовий порядок механізованого взводу з виділенням вогневого засобу, що кочує (варіант)

приховано змінює вогневі позиції, після чого займає основну вогневу позицію або діє за вказівкою командира взводу.

БМП з екіпажами без десанту (танки) можуть виділятися для дій у *вогневих засідках* або до складу *бронегрупи* батальйону (роті).

1.7.2 Опорний пункт взводу

Для виконання поставлених завдань механізованому взводу вказується (слайд 21, рис. 1.6) опорний пункт, відділенню – позиція, а танку, БМП, БТР і іншим вогневим засобам – вогнева позиція.

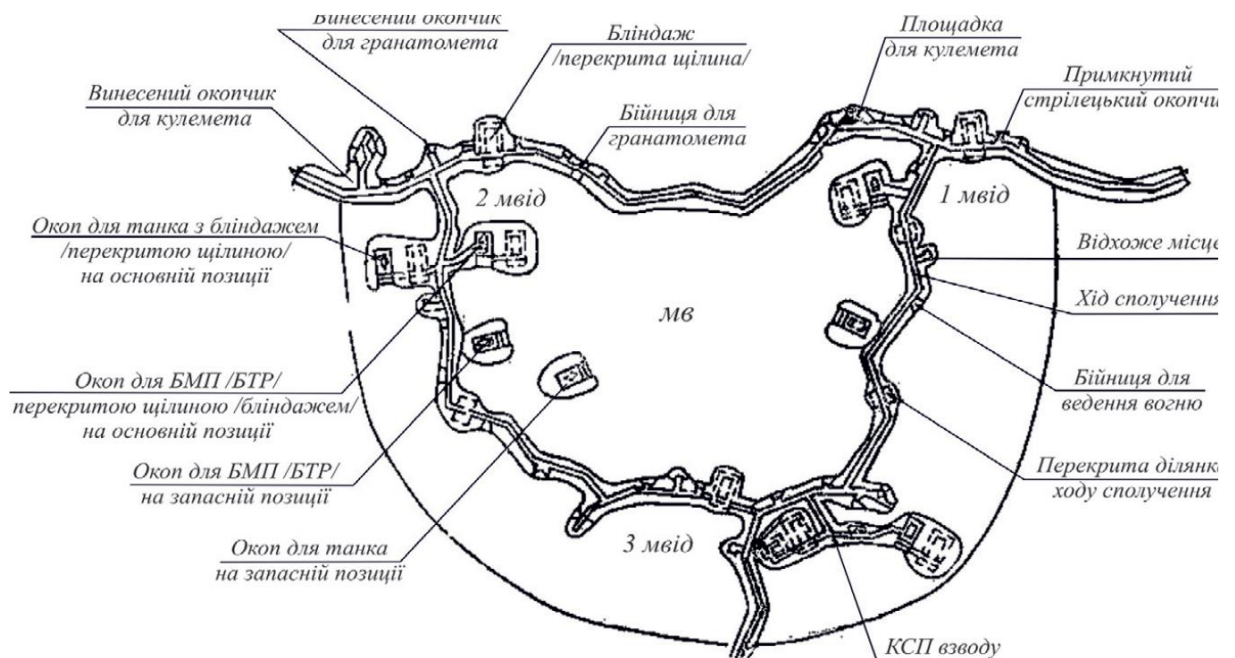

Рис. 1.6. Опорний пункт механізованого взводу першого ешелону роти

Опорний пункт взводу – ділянка місцевості визначених розмірів, яка підготовлена до ведення оборонного бою, обладнана в інженерному відношенні і зайнята взводом для виконання бойового завдання.

Взвод обороняє опорний пункт **по фронту до 400 м і до 300 м** у глибину. *Проміжки* між опорними пунктами взводів можуть бути до **300 м**, між позиціями механізованих відділень – до **50 м**. Вони повинні бути під безперервним спостереженням, прикриватися вогнем і загородженнями. При веденні оборонного бою в особливих умовах розміри опорного пункту взводу, проміжки між ними і позиціями механізованих відділень можуть зменшуватися або збільшуватися.

Опорний пункт механізованого взводу складається з (слайд 22):

- бойових позицій механізованих відділень і доданих підрозділів;
- вогневих позицій БМП (БТР), танків та інших вогневих засобів;
- позиції групи управління і вогневої підтримки;
- місця розташування групи бойових машин;
- місця розміщення запасу боєприпасів;

- місця збору поранених;
- траншеї;
- ходів сполучення (слайд 23, рис. 1.6).

1.7.2.1* *Позиції механізованих відділень

Позиції механізованих відділень розміщують в одній траншеї з інтервалом **50 м** між ними. При побудові бойового порядку взводу у дві лінії позиція одного з відділень може облаштуватися у глибині опорного пункту (на другій лінії) на відстані **100-200 м** за траншеєю.

1.7.2.2* *Розташування доданих підрозділів в опорному пункті взводу

Додані підрозділи розташовуються в межах опорного пункту взводу на бойових позиціях механізованих відділень, а гранатометне і протитанкове відділення – у проміжках між ними або на одному з флангів опорного пункту взводу. Гранатометне відділення займає вогневу позицію по фронту до **20 м**, а протитанкове – до **50 м**. Бойові машини цих відділень розташовуються за позиціями вогневих засобів на відстані до **50 м** від них з таким розрахунком, щоб забезпечити прикриття вогнем відділення на позиції.

1.7.2.3* *Вогневі позиції БМП (танків)

Основні вогневі позиції займаються для виконання основних вогневих завдань, поставлених підрозділу на визначений період бою.

Основні вогневі позиції БМП (танків) в опорному пункті взводу розташовуються розосереджено по фронту з інтервалом до **200 м** і у глибину від траншеї до **100 м**. Місця для них вибираються з урахуванням умов місцевості як на передніх, так і на зворотних схилах висот із таким розрахунком, щоб забезпечувалося приховане розташування і маскування, спостереження за противником і ведення вогню на граничну дальність прямою (напівпрямою) наводкою з гармат, кулеметів і протитанковими керованими ракетами (ПТКР), взаємна вогнева підтримка та можливість вести зосереджений вогонь перед переднім краєм і на флангах опорного пункту, а запасні вогневі позиції – й для ведення кругової оборони.

Запасні вогневі позиції призначаються для здійснення маневру або вимушеного залишення основних вогневих позицій.

Для розміщення чергового вогневого засобу може обладнуватися *тимчасова вогнева позиція*.

Позиції для кочуючих вогневих засобів обираються з урахуванням характеру місцевості для швидкої і прихованої зміни.

Вогневі позиції для танків також можуть вибиратись для можливої стрільби із закритих вогневих позицій на максимальну дальність. Розташування танків повинне забезпечувати під час стрільби безпеку механізованих підрозділів, які діють попереду.

БТР займають вогневі позиції зазвичай у глибині опорного пункту так, щоб мати можливість вести вогонь із кулеметів переважно у бік флангів і у проміжки.

1.7.2.4 Розташування інших вогневих засобів в опорному пункту взводу

Інші вогневі засоби розташовуються в межах опорного пункту взводу. Додані механізованому взводу артилерійські (мінометні, протитанкові) підрозділи можуть розташовуватися на позиціях механізованих відділень для стрільби прямою наводкою або у глибині оборони для стрільби із закритих вогневих позицій, а гранатометне відділення – у проміжках між механізованими відділеннями або на фланзі опорного пункту взводу. Командир взводу повинен особисто визначити місця вогневих позицій БМП (БТР), танків, інших вогневих засобів штатних і доданих підрозділів (автоматичних гранатометів, ПТРК, станкових протитанкових гранатометів, вогнеметів, а за необхідності – ручних кулеметів і гранатометів). Прямолінійне розміщення їх вогневих позицій не допускається.

В опорному пункті взводу і на його флангах можуть займати вогневі позиції засоби, які не підпорядковані командирі взводу. Командир взводу повинен знати завдання цих засобів і підтримувати з ними тісну взаємодію.

1.7.2.5 Позиція групи управління і вогневої підтримки

Позиція групи управління і вогневої підтримки включає:

- КСП командира взводу;
- вогневі позиції штатних і доданих вогневих засобів, які входять до складу групи.

КСП командира механізованого взводу розташовується у ході сполучення між першою і другою траншеєю (на позиції відділення, що обладнана у глибині опорного пункту) або в БМП (БТР), в зручному для спостереження за діями взводу місці. Поблизу нього обладнуються вогневі позиції засобів вогневої підтримки групи. Командир танкового взводу керує діями підлеглих з танка.

1.7.2.6 Район розташування групи бойових машин

Район розташування групи бойових машин призначається в місці, яке забезпечує приховане розміщення групи, зручність проведення маневру в потрібному напрямку, а також сприятливі умови для спостереження і ведення вогню.

1.7.2.7 Місце розміщення запасу боєприпасів

Місце розміщення запасу боєприпасів взводу обладнується на відстані до 50 м від КСП взводу, *місце збору поранених* – у ході сполучення або у бліндажі у глибині опорного пункту (на позиції відділення другої лінії). Збір поранених, їх облік і відправлення на медичний пост роти, а за потреби охорону й оборону здійснює стрілець-санітар.

1.7.2.8 Траншеї і ходи сполучення

Траншея може відриватися на всьому фронті опорного пункту механізованого взводу і з'єднувати бойові позиції відділень (окопи).

Перша траншея (слайд 24) є переднім краєм оборони і обороняється механізованими відділеннями взводів першого ешелону. Вона повинна забезпечувати добре спостереження за противником, найкращі умови для

створення зони суцільного багат шарового вогню всіх видів зброї перед переднім краєм, на флангах, у проміжках між взводами і ведення вогню з глибини оборони роти.

Друга траншея обороняється механізованими взводами другого ешелону (резерву) роти. Вона обладнується на відстані **400-600 м** від першої траншеї з таким розрахунком, щоб взвод, що її обороняє, міг своїм вогнем підтримати підрозділи, які займають першу траншею, а також вести вогонь по противнику на підступах до переднього краю оборони і прикривати вогнем інженерні загородження перед ним.

Третя (четверта) траншея обороняється механізованими взводами роти другого ешелону батальйону. Вона обладнується на відстані **600-1000 м (400-600 м)** від другої (третьої) траншеї з таким розрахунком, щоб розташовані в ній вогневі засоби могли вести вогонь у смугі між другою і третьою (четвертою) траншеями, а на окремих ділянках – і перед переднім краєм оборони батальйону.

Ходи сполучення відриваються від бойових позицій відділень до окопів для БМП (БТР), танків й інших вогневих засобів, КСП командира взводу, укриттів для особового складу і боєприпасів, а також у глибину оборони до наступної траншеї.

Траншея і ходи сполучення повинні забезпечувати ведення флангового та перехресного вогню, прихований маневр і розосередження вогневих засобів, а ходи сполучення, крім того, – ведення бою з противником, що вклинився в оборону, створення кругової оборони, евакуацію поранених, подачу боєприпасів і доставку їжі. Прямолінійне прокладання траншеї і ходів сполучення не допускається.

Опорний пункт механізованого (танкового) взводу другого ешелону роти обладнується так само, як і опорні пункти взводів, що обороняються на передньому краї. Механізований (танковий) взвод, який призначений у резерв батальйону, займає і обладнує опорний пункт або визначене йому місце зосередження.

1.7.3 Система вогню взводу

Велике мистецтво вимагається для створення *системи вогню в обороні*, яка являє собою організоване за єдиним планом розташування вогневих засобів, поєднання і розподіл їх вогневих завдань за цілями, місцем та часом з урахуванням максимального використання їх вогневих можливостей.

Система вогню механізованого (танкового) взводу є складовою системи вогню роти (батальйону) і включає (слайд 25):

- зони протитанкового вогню БМП (танків), протитанкових засобів і суцільного багат шарового вогню штатних і доданих вогневих засобів взводу перед переднім краєм, у проміжках, на флангах і в глибині оборони;
- ділянки зосередженого вогню взводу;
- підготовлений маневр вогнем.

Система вогню будується з урахуванням вогневих можливостей і взаємодії усіх видів зброї взводу і доданих йому вогневих засобів, і у поєднанні

з інженерними загородженнями та природними перешкодами. Вона повинна забезпечувати ураження противника, передусім його танків та інших броньованих машин, на підступах до оборони, перед переднім краєм, на флангах й у глибині оборони, можливість ведення ефективного фронтального, флангового і перехресного вогню, а також кругову оборону опорного пункту. Усі вогневі засоби, що включені в систему вогню, повинні бути готові до ведення вогню і здійснення маневру вночі та в інших умовах обмеженої видимості.

Оснoву системи вогню механізованого (танкового) взводу складає (слайд 26) вoгoнь БМП, танків, протитанкових гранатометів і кулеметів.

Зoна протитанкового вoгню – це ділянка місцевості перед переднім краєм оборони, на флангах в проміжках між опорними пунктами взводів і в глибині опорного пункту взводу по якій завчасно підготовляється і ведеться вoгoнь із танків, ПТКР, БМП і інших засобів.

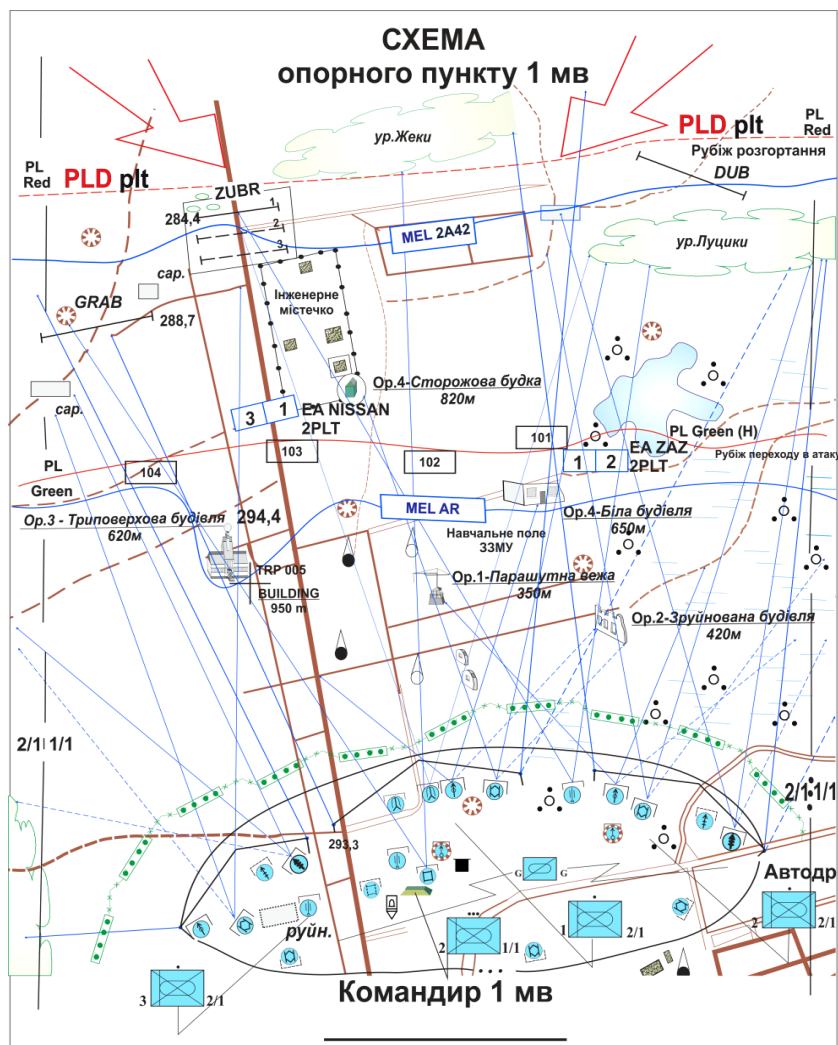

Рис. 1.7. Система вогню механізованого взводу

З метою організованого ураження противника призначають рубежі відкриття вогню ПТКР, танків, БМП (БТР), стрілецької зброї.

Безпосередньо перед переднім краєм оборони створюється зона суцільного багат шарового вогню всіх штатних і доданих вогневих засобів взводу.

Сутність його полягає в тому, що вся місцевість у смузі до 400 м перекривається дійсним вогнем взводу, а мертві простори – вогнем артилерії, гранатометів і прикриваються інженерними загородженнями, підступи до яких повинні прострілюватися вогнем усіх видів. Для доданих артилерійських підрозділів можуть готуватися вогневі позиції у місцях улаштування вогневих засідок.

При організації системи вогню *механізованому (танковому) взводу і механізованому відділенню вказуються (слайд 27):*

- смуга вогню, додатковий сектор обстрілу;
- взводу, крім того, – одна-дві ділянки зосередженого вогню.

Смуга вогню вказується *чотирма точками*, починаючи з правого флангу опорного пункту, від себе в бік противника, а сектор двома точками. Смуга вогню повинна бути ширше за фронт оборони та перекриватися смугами вогню сусідніх підрозділів таким чином щоб уся місцевість перед переднім краєм прикривалась вогнем підрозділу. Смуги вогню (сектори обстрілу) сусідніх підрозділів (вогневих засобів) на стиках повинні взаємно перекриватися на дальності 500 – 600 м. Перекриття основних та призначення додаткових секторів обстрілу забезпечує створення зони суцільного багатопарового вогню (слайд 28, рис. 1.7).

Зосереджений вогонь взводу готується перед найбільш небезпечними підступами, де противник може потай зосередитися та раптово перейти в атаку. Якщо перед фронтом оборони взводу є в наявності *два прихованих підступи*, то взвод готує зосереджений вогонь по обох ділянках, а вогонь буде вести тільки по одній з них, з послідуємим переносом вогню на іншу ділянку, якщо того потребує обстановка.

Зосереджений вогонь з автоматів та ручних кулеметів ведеться *на відстані 400 - 600 м*, з кулеметів ПК та ПКТ – *до 1000 м*, КПВТ – *до 2000 м*.

Щільність вогню на ділянці зосередженого вогню повинна бути *в 1.5 – 2 рази більше* за звичайну щільність перед опорним пунктом. Зі щільністю вогню *10 – 12 куль за хвилину на один погонний метр* фронту ділянка зосередженого вогню взводу може бути *до 150 м*, а ділянка зосередженого вогню відділення – *до 50 м*.

Для бойових машин піхоти ділянки зосередженого вогню призначаються окремо та можуть бути на віддалені 2 - 3 км від переднього краю оборони. Ширина ділянки зосередженого вогню може бути *до 75 м (по 25 м на кожному гармату)*, а глибина – *до 50 м*.

БМП (БТР), танкам, ПТРК, ручним протитанковим гранатометам, вогнеметам і кулеметам призначаються (слайд 27) основні та одна-дві запасні (для чергових вогневих засобів і тимчасові) вогневі позиції, вказуються основний і додатковий сектори обстрілу (вогнеметання) з кожної позиції на дальність їх дійсного вогню.

Сутність маневру вогнем полягає у швидкому переносі вогню з однієї цілі на іншу для послідовного або одночасного ураження декількох цілей.

Для знищення противника, що може вийти у фланг і у тил опорного пункту взводу, завчасно, ще до початку ведення оборонного бою готується

маневр вогнем БМП (БТР), танків та інших вогневих засобів в бік флангів і тилу. Для чого БМП (БТР), танкам і іншим вогневим засобом призначаються запасні вогневі позиції, основні і додаткові сектори обстрілу з кожної із них для ведення вогню в бік флангів і тилу.

Готовність системи вогню визначається зайняттям БМП (БТР), танками та іншими вогневими засобами вогневих позицій, підготовкою даних для стрільби, а також наявністю боєприпасів.

1.8 Дії механізованого взводу першого ешелону роти на різних етапах оборонного бою

В обороні взвод перебуває в постійній готовності до відбиття атаки противника.

1.8.1 Дії взводу до початку вогневої підготовки атаки противника

В обороні взвод перебуває в постійній готовності до відбиття атаки противника. В механізованому взводі черговий вогневий засіб (чергова БМП), а в танковому взводі – черговий танк постійно знаходиться в готовності до негайного відкриття вогню. Решта особового складу вдень удосконалює інженерне обладнання позицій, займається бойовою підготовкою, проводить обслуговування озброєння і техніки.

Вночі дві третини особового складу кожного підрозділу (екіпажу бойової машини) повинні знаходитись на позиціях в готовності до ведення вогню. Відпочинок особовому складу надається з дозволу командира роти. Для відпочинку (сну) особовий склад розташовується в укриттях і в траншеях поблизу вогневих засобів у готовності зайняти свої місця. У визначених місцях виставляються спостерігачі, а біля укриттів і бойової техніки чатові, які за необхідності встановленим сигналом викликають всіх на позиції.

З активізацією дій противника окремі його групи, які намагаються вести розвідку, проробляти проходи в загородженнях і проникнути у глибину оборони або вести інженерні роботи перед переднім краєм, знищуються вогнем чергових засобів з тимчасових (запасних) вогневих позицій. Після виконання завдання вогневі позиції негайно змінюються. Снайпери знищують офіцерів, обслугу вогневих засобів, снайперів, спостерігачів та інші виявлені цілі противника.

1.8.2 Дії взводу під час вогневої підготовки атаки противника

З початком вогневої підготовки атаки противника особовий склад взводу і доданих йому підрозділів (вогневих засобів) за командою командирів укривається в окопах з протиосколковими козирками, підбрустверних протиосколкових нішах, щілинах, бліндажах, БМП (танках), на дні окопів і траншеї в готовності швидко зайняти свої місця на позиціях для відбиття атаки. Чергові вогневі засоби залишаються на своїх позиціях у готовності до відкриття вогню. Командири підрозділів і спостерігачі ведуть спостереження за діями противника для своєчасного виявлення переходу його в атаку.

З отриманням сигналу про безпосередню загрозу застосування противником ЗМУ весь особовий склад займає укриття, а в разі застосування

противником хімічної зброї – негайно надягає засоби індивідуального захисту (у танках, БМП вмикається система колективного захисту).

У разі знищення противником під час вогневої підготовки частини вогневих засобів, командир взводу негайно відновлює систему вогню і уточнює завдання особовому складу, який залишився.

Відхід підрозділів, які діють попереду своїх військ, підтримується вогнем взводу. Вони пропускаються через мінно-вибухові загородження перед переднім краєм оборони заздалегідь підготовленими (залишеними) проходами, які після їх подолання негайно закриваються. За розпорядженням старшого командира для супроводу підрозділів, що виходять за передній край, може виділятися провідник.

1.8.3 Дії взводу з переходом противника в атаку

З переносом противником вогню артилерії в глибину оборони і переходом його в атаку взвод за командою (сигналом) командира негайно готується до бою. Вогонь по противнику відкривається з наближенням його на відстань дійсного вогню зброї взводу і доданих йому вогневих засобів. Насамперед вогнем протитанкових засобів і танків знищуються командирські машини і броньована техніка противника, яка оснащена мінними тралами, з метою порушення управління і ускладнення пророблення проходів у мінних полях.

Атака танків і піхоти противника, що наступає на броньованих машинах без спішування, відбивається шляхом зосередження вогню БМП, танків і протитанкових засобів механізованого взводу, а також вогнем протитанкового взводу по машинах управління, головних (найбільш небезпечних) танках і танках із тралами, а потім – по інших танках і броньованих машинах, щоб змусити піхоту спішитися. Піхота противника, яка спішилась, відсікається від танків вогнем зі стрілецької зброї і знищується.

При визначенні місць пророблення противником проходів у загородженнях перед переднім краєм командир взводу організовує маневр вогнем на цей напрямок для більш ефективного ураження танків і броньованих машин, які долають загородження.

Атака танків і піхоти, яка наступає за ними у пішому порядку, відбивається вогнем з БМП, танків і протитанкових засобів взводу та загороджувальним вогнем підтримуючих і доданих артилерійських підрозділів у поєднанні зі стрільбою прямою наводкою по танках противника і одночасно вогнем з стрілецької зброї, кулеметів бойових машин, доданих вогнеметів по піхоті з метою відсікти її від танків і знищити. БТР ведуть вогонь по легкоброньованих цілях, протитанкових засобах і групах управління противника.

З наближенням противника до переднього краю оборони вогонь доводиться до найвищої напруги. В усіх випадках взвод повинен намагатися зірвати атаку противника до його виходу на передній край оборони.

1.8.4 Дії взводу при вклиненні противника в опорний пункт взводу

Противник, що увірвався в опорний пункт взводу, знищується вогнем упритул, гранатами й у рукопашному бою. Танки противника, які пройшли

через траншею, знищуються з тилу і флангів вогнем із протитанкових гранатометів і реактивними кумулятивними гранатами. Одночасно вогнем зі стрілецької зброї знищується піхота, що наступає за танками.

Для недопущення просування піхоти противника траншеями і ходами сполучення у глибину опорного пункту і убік флангів в них швидко встановлюються заздалегідь підготовлені їжаки, рогатки та інші переносні загородження. Взвод за підтримки вогневих засобів старшого командира повинен утримати опорний пункт і не допустити просування противника і розвитку його наступу.

1.8.5 Дії взводу при вклиненні противника на позиції сусідів

Під час вклинення противника на позиції сусідів взвод, продовжуючи обороняти свій опорний пункт, виділяє частину вогневих засобів для стрільби у фланг і тил противнику, що вклинився, та вживає заходів щодо посилення оборони на загрозовому напрямку.

1.8.6 Дії взводу у разі обходу противником опорного пункту взводу

У разі обходу противником опорного пункту взвод переходить до кругової оборони і, продовжуючи стійко утримувати займані позиції, знищує противника з тилу вогнем усіх видів зброї з основних і запасних позицій або діє за вказівкою командира роти.

1.8.7 Дії взводу при отриманні наказу (дозволу) на відхід

При отриманні наказу (дозволу) на відхід взвод виходить на вказаний (вигідний) рубіж при постійній вогневій підтримці доданих артилерійських підрозділів. Зміну вогневих позицій додані артилерійські підрозділи (вогневий взвод, гармата, установка, ПТРК) здійснюють з дозволу командира механізованого підрозділу.

1.9 Дії взводу другого ешелону роти

1.9.1 Дії взводу другого ешелону роти з початком атаки противника

Механізований (танковий) взвод другого ешелону роти з початком атаки противника і при виході його танків, БМП (БТР) і піхоти до рубежу відкриття вогню, веде по них вогонь всіма вогневими засобами взводу, не допускаючи підходу противника до переднього краю оборони.

1.9.2 Дії взводу другого ешелону роти у разі прориву противником переднього краю оборони

У разі прориву противником переднього краю оборони взвод стійко утримує зайнятий опорний пункт, або за наказом командира роти частиною сил (групою бойових машин), а іноді всім взводом здійснює маневр і, використовуючи траншеї і ходи сполучення, займає позицію для посилення оборони на найбільш загрозовому напрямку наступу противника. Частина вогневих засобів застосовується для ведення флангового і кинджального вогню, а також може виділятися для дій у вогневій засідці. Взвод повинен бути готовим до участі (забезпеченні) контратаки, яка проводиться силами старшого командира.

1.10 Призначення взводу, який складає загальновійськовий резерв батальйону

Механізований (танковий) взвод, що складає загальновійськовий резерв батальйону, займає опорний пункт (визначене місце зосередження) в готовності до відбиття атаки противника, що вклинився в оборону або обходить район оборони батальйону, знищення його повітряних десантів, аеромобільних, диверсійно-розвідувальних груп, що висадилися у глибині району оборони батальйону, посилення (заміни) підрозділів першого ешелону в разі втрати ними боєздатності та для вирішення інших завдань, які раптово виникають. Танковий взвод і механізований взвод на БМП повинен бути готовим, за необхідності, висунутися на підготовлені вогневі рубежі.

Отже, побудова оборони повинна бути різноманітною і нешаблонною, відповідати бойовому завданню, замислу бою і умовам місцевості, забезпечувати стійкість оборони, зростаючу силу вогню й опір противнику, можливість відбиття атаки переважаючих сил танків і піхоти противника перед переднім краєм та знищення його під час вклинення в опорний пункт (район оборони) роти (батальйону).

Яскравим прикладом ведення оборонних боїв в ході АТО на сході України є оборона Дебальцевського плацдарму в січні – лютому 2015 року.

Бойовики, маючи підтримку підрозділів збройних сил РФ, прагнули будь-якою ціною здійснити оточення та розгром наших військ.

Ліквідувавши дебальцевський виступ, російсько-терористичні війська мали на меті розвинути наступ та захопити Артемівськ, Краматорськ і, в подальшому, Харків.

Не допустити просування противника вглиб території України було однією з цілей операції, яку наші війська проводили в районі Дебальцево.

Стійкою обороною займаних рубежів і позицій наших військ планувалося не лише зупинити переважаючі сили противника, а й нанести йому значні втрати і максимально знизити наступальний потенціал та, як наслідок, зірвати його замисел.

Саме значні втрати, нанесені противнику, примусили його відмовитися від подальших наступальних дій, дозволили перекинути резерви сил АТО, а також забезпечили успішне відведення наших підрозділів з Дебальцевського виступу у безпечні райони з мінімальними втратами.

З 31 січня до 17 лютого по позиціях наших підрозділів щодоби відбувалося щонайменше 100 обстрілів з боку противника. Для придушення вогневих засобів, знищення резервів противника силами АТО було нанесено більше 1500 ракетних ударів та вогневих нальотів артилерії для підтримки підрозділів, що вели оборонні дії в секторі С.

Втрати, які поніс противник внаслідок вогневого ураження нашою артилерією, змусили його відвести свої засоби ураження на максимально допустимі відстані для зниження їх уразливості та зосередити їх південніше м. Дебальцево. Після цього ефективність застосування артилерії та реактивних систем залпового вогню противника значно знизилася.

Незважаючи на досягнуті у Мінську домовленості про припинення вогню з 00.00 15 лютого 2015 року бойовики за підтримки регулярних підрозділів Збройних сил РФ не лише обстрілювали позиції наших військ з танків, артилерії та реактивних систем залпового вогню, а й систематично здійснювали штурмові дії, намагаючись захопити базові табори, опорні пункти та блокпости, наносили удари по мирним цілях у населених пунктах.

Коли стало зрозуміло, що втримати Дебальцеве неможливо, було прийнято рішення про виведення підрозділів у безпечні райони. Під час Дебальцевської операції вперше було здійснено виведення великої кількості військ з-під ударів противника.

2. Робота командира взводу з організації оборони (слайд 29)

2.1 Загальний порядок підготовки оборонного бою механізованого взводу (слайд 30)

Підготовка оборонного бою механізованого взводу включає великий комплекс заходів, які проводяться командиром взводу в інтересах успішного виконання бойового завдання.

Порядок і тривалість роботи командира взводу з підготовки оборонного бою залежать від умов переходу до оборони, отриманого завдання, віддаленості і характеру дій противника, умов місцевості і наявного часу. Як правило вона проводиться з виконанням заходів у повному обсязі, у разі нестачі часу – у скороченому обсязі в стислі терміни.

Робота командира взводу з підготовки оборонного бою в цілому відповідає загальному змісту його роботи під час підготовки загальновійськового бою.

Підготовка оборонного бою починається з отриманням бойового завдання від старшого командира і включає:

- організацію бою;
- підготовку взводу до виконання бойового завдання;
- зайняття оборони, створення бойового порядку і системи вогню;
- інженерне обладнання опорного пункту;
- практичну роботу командира в підлеглих підрозділах.

Організація оборонного бою є першим і найважливішим етапом підготовки оборони. Чітка організація – запорука успіху будь-якої справи. Якщо застосувати це до обов'язків командира взводу по управлінню відділеннями (вогневими засобами), то можна без перебільшення сказати, що яка організація бою, таким може бути і його результат.

Організація оборонного бою включає:

- усвідомлення завдання;
- оцінювання обстановки;
- прийняття рішення;
- рекогносцировку;
- віддання бойового наказу;
- організацію взаємодії, управління, бойового забезпечення та виконання заходів інших видів всебічного забезпечення оборонного бою.

Основні заходи з організації оборонного бою командир взводу проводить, як правило, на місцевості, а якщо це неможливо – по карті (схемі, на макеті місцевості). У цьому випадку бойові завдання підлеглим і питання взаємодії уточнюються на місцевості в період зайняття ними позицій.

2.2 Порядок підготовки оборони механізованого взводу в умовах відсутності зіткнення із противником (слайд 31)

З отриманням бойового завдання на перехід до оборони *в умовах відсутності зіткнення із противником* командир взводу:

- усвідомлює його;
- дає вказівки щодо підготовки взводу до його виконання;
- оцінює обстановку;
- приймає по карті рішення і затверджує його у старшого командира, оголошує рішення командирам відділень (танків) і доданих підрозділів;
- виводить взвод в указаний опорний пункт або в укрите місце на підступах до нього, приховано розташовує його і організовує безпосередню охорону.
- спільно з командирами відділень (танків) і доданих засобів проводить рекогносцировку;
- віддає бойовий наказ;
- організовує взаємодію, управління, бойове забезпечення та виконання заходів інших видів забезпечення;
- організовує зайняття опорного пункту і безпосередню охорону позицій, створює бойовий порядок, систему вогню;
- організовує інженерне обладнання опорного пункту;
- керує підготовкою взводу до виконання бойового завдання;
- розробляє схему опорного пункту;
- перевіряє готовність взводу до бою і у встановлений час доповідає старшому командирі.

2.3 Порядок підготовки оборони механізованого взводу в умовах безпосереднього зіткнення із противником (слайд 32)

Отримавши наказ на перехід до оборони *в умовах безпосереднього зіткнення із противником* командир взводу організовує захоплення вказаного (вигідного) рубежу. Під час закріплення на ньому він повинен:

- швидко прийняти рішення;
- поставити завдання відділенням (танкам) на зайняття позицій в указаному опорному пункті; організувати спостереження перед фронтом і на флангах опорного пункту;
- створити бойовий порядок, систему вогню та організувати інженерне обладнання опорного пункту;
- віддати вказівки з питань взаємодії, управління та всебічного забезпечення бою.

У подальшому командир взводу:

- вивчає місцевість;
- за необхідності уточнює завдання відділенням (танкам) і порядок взаємодії;

– віддає бойовий наказ.

Після цього він складає схему опорного пункту, перевіряє готовність взводу до бою і у встановлений час доповідає старшому командирі.

У всіх випадках робота командира взводу з підготовки оборонного бою не повинна затримувати зайняття підрозділами оборони й створення ними системи вогню.

2.4 Зміст окремих етапів роботи командира взводу з організації оборонного бою

2.4.1 Усвідомлення отриманого завдання (слайд 33)

Усвідомлення завдання полягає у вивченні завдання, поставленого старшим командиром, з якого командир повинен зрозуміти:

- вид і мету майбутніх дій;
- замисел старшого командира (особливо порядок розгрому противника);
- завдання роти і свого взводу (опорний пункт і завдання щодо відбиття наступу і знищення противника, що вклинився в оборону; орієнтири, смугу вогню, додаткові сектори обстрілу і ділянки зосередженого вогню роти і взводу; якими силами і засобами забезпечуються фланги, стики, проміжки і хто відповідальний за них, які сили і засоби виділити для здійснення охорони);
- завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира в інтересах дій взводу;
- завдання сусідів, порядок взаємодії з ними;
- час зайняття оборони, готовності системи вогню, терміни та обсяг інженерного обладнання опорного пункту.

На основі усвідомлення завдання командир взводу *робить висновки* про: місце і роль взводу у завданні, яке виконує рота; об'єкти (цілі), які необхідно уразити засобами взводу; скільки часу є на підготовку бою та інше.

За результатами усвідомлення отриманого завдання командир визначає першочергові заходи, які необхідно виконати для найшвидшої підготовки взводу, проводить розрахунок часу і віддає вказівки, в яких зазначає:

- до яких дій бути готовим;
- терміни, обсяг і порядок підготовки особового складу, озброєння і військової техніки до бою.

Екіпажам бойових машин додатково вказуються:

- вид і обсяг технічного обслуговування;
- заходи підвищення захищеності і прохідності техніки;
- порядок дозаправки машин пально-мастильними матеріалами (ПММ), місцезнаходження пункту заправки.

2.4.2 Оцінювання обстановки (слайд 34)

Оцінювання обстановки полягає у вивченні і аналізі чинників і умов, які впливають на виконання отриманого завдання і включає оцінку:

– *противника* (склад, стан, положення, можливий характер дій, а під час переходу до оборони в умовах безпосереднього зіткнення із противником, крім того, і місця розташування його вогневих засобів);

– *своїх підрозділів і доданих засобів* (стан, забезпеченість, можливості взводу, доданих підрозділів і вогневих засобів);

– *сусідів* (склад, положення, завдання сусідів та умови взаємодії з ними і вогневими засобами старшого командира, розташованими в опорному пункті взводу);

– *місцевості* (характер, захисні і маскувальні властивості, прохідність перед переднім краєм, умови спостереження і ведення вогню, зручні підступи і напрямки руху, загородження і перешкоди, наявність матеріалів для виконання інженерних робіт умови здійснення маневру).

Крім того, він повинен врахувати *стан погоди, пору року і час доби* та їх вплив на підготовку і ведення оборонного бою.

В результаті оцінювання обстановки командир взводу:

– робить висновки про сили противника, які очікуються перед фронтом дій взводу, його сильні і слабкі сторони, можливе співвідношення сил і засобів;

– намічає бойовий порядок взводу, бойові завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам; коли і з ким організувати взаємодію;

– визначає порядок маскування і використання захисних властивостей місцевості та інше.

2.4.3 Прийняття рішення на оборонній бій (слайд 35)

Приймаючи рішення командир взводу визначає:

– спосіб дій в оборонному бою;

– завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам.

У способі дій у бою він встановлює:

– напрямок зосередження основних зусиль, позиції (об'єкти), від утримання яких залежить стійкість оборони;

– порядок ураження противника при його висуванні і розгортанні, відбитті атаки, знищенні противника, який обійшов або вклинився в оборону (у тому числі в траншеях і ходах сполучення);

– побудову бойового порядку;

– який маневр застосувати; заходи щодо введення противника в оману.

Визначені в рішенні завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам викладаються у четвертому пункті бойового наказу (після слова “наказую”) і розглядаються в п. 2.4.5.

Рішення командир взводу *оформляє на робочій карті*.

2.4.4 Проведення рекогносцировки (слайд 36)

При проведенні *рекогносцировки* командир взводу додатково вивчає місцевість, вказує командирам відділень (танків) орієнтири та *уточнює*:

- положення, склад і найбільш імовірний напрямок наступу противника, можливі рубежі його розгортання і переходу в атаку, місця розміщення вогневих засобів, напрямки дій його бойових вертольотів;
- накреслення переднього краю оборони роти, розташування опорного пункту взводу і сусідів;
- траншею і ходи сполучення взводу;
- позиції відділень і доданих підрозділів;
- смуги вогню і додаткові сектори обстрілу, ділянки зосередженого вогню роти, взводу і відділень;
- основні і запасні вогневі позиції, основні та додаткові сектори обстрілу БМП (БТР), танків, а також доданих вогневих засобів і засобів старшого командира (сусідів), що призначені для забезпечення флангів і проміжків;
- рубежі відкриття вогню з танків, БМП, протитанкових й інших вогневих засобів;
- позицію групи управління і вогневої підтримки, місце КСП;
- місце розташування групи бойових машин;
- рубежі, ділянки і об'єкти, по яких готується вогонь артилерії і мінометів;
- місця і характер інженерних загороджень перед фронтом оборони взводу і на флангах, наявність переходів у них, місце розміщення запасу боєприпасів взводу і місце збору поранених.

2.4.5 Постановка бойових завдань

У бойовому наказі на оборонний бій командир взводу вказує:

у першому пункті – стислі висновки із оцінки противника (склад, положення, характер можливих дій противника, місця розташування його вогневих засобів);

у другому пункті – завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира (начальника) в інтересах дій підрозділу, а також завдання сусідів;

у третьому пункті – бойове завдання взводу та порядок його виконання;

у четвертому пункті (після слова “наказую”) – бойові завдання відділенням

танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам, а також елементам бойового порядку (групам), що створюються;

у п'ятому пункті – витрата ракет і боєприпасів на виконання бойового завдання;

у шостому пункті – час готовності підрозділу до бою;

у сьомому пункті – своє місце і заступника.

У бойовому наказі на оборону під час постановки завдань (п. 4) командир механізованого взводу вказує (слайд 37):

механізованим відділенням – бойовий склад, завдання щодо відбиття атаки противника і його знищення, бойові позиції, смуги вогню і додаткові сектори обстрілу; основні і запасні (тимчасові) вогневі позиції БМП (БТР), їх основні і додаткові сектори обстрілу з кожної позиції, ділянки зосередженого вогню взводу і ділянки вогню в них відділень;

доданим вогневим засобам – основні і запасні вогневі позиції, основні і додаткові сектори обстрілу з кожної позиції;

снайперу – основну і запасну вогневі позиції, порядок спостереження і ведення вогню;

стрільцю-санітару (слайд 38) – місце знаходження, порядок розшуку, збору (винесення, виведення) поранених до місця збору, надання їм першої медичної допомоги, порядок евакуації на медичний пост роти;

заступнику командира взводу (головному сержанту взводу) – місце в бойовому порядку, а за потреби і порядок виконання вогневих завдань БМП (БТР), групою бойових машин .

Також, у шостому пункті бойового наказу, вказується:

– час зайняття оборони;

– час готовності системи вогню;

– черговість і терміни інженерного обладнання опорного пункту.

2.4.6 Організація взаємодії (слайд 39)

Під час організації взаємодії командир взводу повинен узгодити:

– дії елементів бойового порядку (штатних і доданих підрозділів, вогневих засобів) між собою, з силами і засобами старшого командира, які розташовані в межах опорного пункту або біля нього і виконують завдання в інтересах дій взводу при знищенні розвідки та передових підрозділів противника, його головних сил під час висування до переднього краю оборони і розгортання для атаки (у вихідному положенні для наступу), в ході відбиття атаки танків і піхоти перед переднім краєм, у разі обходу або вклинення їх в оборону;

– дії підрозділів при веденні взводом зосередженого вогню, а також вогню по літаках, вертольотах й інших повітряних цілях противника зі стрілецької зброї, озброєння БМП (БТР), танків.

2.4.7 Організація управління (слайд 40)

При організації управління командир взводу:

– встановлює порядок використання засобів зв'язку під час підготовки і в ході виконання бойового завдання;

– доводить сигнали оповіщення, управління, взаємодії і порядок дій за ними;

– визначає (уточнює) місце і час розгортання КСП взводу та своє місце.

Управляє підлеглими підрозділами командир механізованого взводу з КСП, звідки добре проглядається місцевість на підступах до опорного пункту, перед переднім краєм оборони і на флангах, весь бойовий порядок взводу, позиції відділень, вогневі позиції бойових машин, сусідніх опорних пунктів, а також КСП роти.

2.4.8 Організація всебічного забезпечення (слайд 41)

Під час організації всебічного забезпечення командир взводу повинен визначити основні заходи з бойового забезпечення, послідовність і терміни їх виконання, сили і засоби, які залучаються, а також порядок виконання вказівок

старшого командира з морально-психологічного, матеріально-технічного і медичного забезпечення.

Він віддає *вказівки* з розвідки, охорони, тактичного маскування, інженерного забезпечення, радіаційного, хімічного і біологічного захисту.

2.4.9 Складання схеми опорного пункту взводу

Командир механізованого (танкового) взводу в обороні веде робочу карту і складає *схему опорного пункту взводу* (слайд 40, рис. 1.7). Схема опорного пункту подається командиром роти.

На схемах, як правило, вказуються:

- напрямок на одну із сторін горизонту;
- орієнтири, їх номери, найменування і відстані до них;
- положення противника;
- смуга вогню взводу і додаткові сектори обстрілу;
- бойові позиції відділень, їх смуги вогню і додаткові сектори обстрілу;
- основні і запасні (тимчасові) вогневі позиції БМП (БТР), танків, кулеметів і ручних протитанкових гранатометів (РПГ), а також вогневих засобів, які забезпечують проміжки і фланги, їх основні і додаткові сектори обстрілу з кожної позиції;
- позиція групи управління і вогневої підтримки, район розміщення групи бойових машин;
- рубежі відкриття вогню з танків, БМП, протитанкових й інших вогневих засобів;
- ділянка зосередженого вогню взводу і місце в ній відділень, ділянка зосередженого вогню роти і місце в ній взводу;
- позиції вогневих засобів старшого командира, які розташовані в опорному пункті взводу і на його флангах, їх сектори обстрілу;
- загородження і фортифікаційні споруди;
- позиції сусідніх підрозділів і межі їхніх смуг вогню на флангах взводу;
- місце КСП взводу, місце розміщення запасу боєприпасів і місце збору поранених.

В якості висновку по другому питанню доречно зауважити, що процес підготовки оборонного бою не має бути шаблонним. Він має бути творчим, враховувати досвід роботи командирів в ході АТО та ООС на сході країни та дотримання вироблених практикою підрозділів базових принципів організації тактичних дій: наукової обґрунтованості, об'єктивності, всебічності, оптимальності, комплексності.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Підсумовуючи сказане, хотілося б відмітити, що девіз оборони, як вчить історія, бути в постійній готовності до відбиття раптового нападу противника, особливо актуальний сьогодні. Досвід показує, що противник прагне повною мірою використовувати фактор несподіванки, вкладає в перший удар всю міць своїх збройних сил, щоб зруйнувати оборону, в перші години намагається

захопити ініціативу в свої руки. Перехід військ до оборони з початком війни буде здійснюватися у винятково складній обстановці під масованим вогневим і радіоелектронним впливом противника. Це вимагає від підрозділів що ведуть оборону дотримання всіх вимог, що до неї висуваються, ініціативи, творчого підходу, урахування досвіду локальних війн і збройних конфліктів останнього десятиріччя.

Питання, що розглянути у даній лекції мають дуже важливе значення в підготовці командира. Командир повинен мати глибокі знання щодо організації основних видів бою, в тому числі й оборони. Щоб закріпити, отримані на лекції знання, набути навичок в управлінні взводом в оборонному бою, програмою навчальної дисципліни передбачено проведення у поточному семестрі за даною темою групової вправи та 6-годинного тактичних заняття. Тому викладачі навчальної дисципліни рекомендують курсантам (студентам) добре готуватися до цих занять. Звертаю вашу увагу на необхідність добре вивчити умовні тактичні знаки, які знадобляться вам при нанесенні тактичної обстановки на карти (схеми).

Лекцію розробив
старший викладач
кафедри загальновійськових дисциплін

Геннадій ЗМІВСЬКИЙ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри, протокол № ____
від « _____ » _____ 20 ____ р.